

RABAS BREAVA RÁVESOLBMUIDOAHPAHUSDOARJAGA BUHTTEJEADDJI VUOGÁDAGAIN

Buorit oaiveministtar Orpo, sosiáladorvoministtar Grahn-Laasonen, oahpahasministtar Henriksson, ealáhusministtar Rydman, bargoministtar Satonen ja stáhtarádi eará lahtut,

mii Sámediggi, sámiid ruovttuguovllu gielddat, Sámi oahpahasguovddáš ja Sámemusea Siida doarjalit didjiide: **sihkkarastot ovttas sámegielat bargiid oažžuma ja jotkkolaš oahppama vejolašvuodaid maidái boahhtevuodas.** Mii lahkonit din áššis, mii laktása ráđđehusa evttohussii HE 8/2024 rávesolbmuidoahpahasdoarjaga, ámmátdukkusstipeandda ja vurohallanfriija heaittiheami guoski lánkaásaheapmái. **Bivdit, ahte min guovllu mihtilmasvuohhta vuhtiiváldojuvvo go dahkkojuvvojit vuogádagat, mat buhttejit rávesolbmuidoahpahasdoarjaga,** vai mii sáhttit dás duohkoge vástidit hástaleaddji bargofápmováilevuhtii doarjumiin ja ovddideamiin rávesolbmuidoahpahas.

Oahpahas- ja árrabajásgeassin- sihke sosiála- ja dearvvasvuodasurggiid bargoveaga váilun lea oktasaš fuolla olles riikkas, ja **sámegielmáhtolaš bargoveaga váilun lea hui duodalaš.** Ovdamearkan sámegielat sosiála- ja dearvvasvuodabálvalusat **eai dálá dilis ollašuva oppa lánkaásaheami eaktudan uhcimus dásis,** ja bargoveaga dárbu lea ealáhahkii báhcima geažil ain lassáneamen. **Vátnivuohhta lea sihke nuppi dási ja allaskuvlla dási anáraš-, nuortalaš- ja davvisámegielat bargiin.**

Rávesolbmuidoahpahasdoarjaga bokte leat gávdnon čovdosat sámegielat bargoveaga oažžumii

Mii leat sámiid ruovttuguovllus bargan **mearrediđolaččat ja innovatiivvalaččat** sámegielat bargoveaga oažžuma buorin doaimmaiguin, main rávesolbmuidoahpahasdoarjagis lea leamaš mearkkašahti rolla. Iešguđetlágan intensiivaskuvlemiin leat skuvlejuvvon geabbilit bargit, geat **jo doibmet ámmáhiin, sámegielmáhtolažžan,** dahje vástideaddji lánkai **sámegielat bargit ámmátolmmožin surggiide, gos váilot bargit.** Ovdamearkan Sámi oahpahasguovddáša intensiivaskuvlemiin, mat bistet jagi, lea rávesolbmuidoahpahasdoarjaga vehkiin stuđeren eanaš rávesolbmot, geat leat oahppan sámegiela lassin maidái dehálaš dieđuid sámekultuvrras. Mánnggat sis bohtet sámiid ruovttuguovllu olggobealde, ja joavkkus leat dávjá ruovttuguvlui ruovttoluotta fárrejeaddjit. Oassi joatká oahpuid maŋŋá ovdamearkan Oulu universitehta Giellagas-instituhta sámegiela ja sámekultuvrra oahpahasas.

Maidái eará oahpahasuorggit leat lágidan iešguđetlágan dárbut heivehuvvon skuvlemiid, main ovdamearkan sosiála- ja dearvvasvuodasuorggi dahje oahpahasuorggi ámmátolbmot leat dievasmahtán iežaset čehppodaga sámegielaid ja kulturmielásaš oahpuin. Ođđa giellaoahppiid lassin rávesolbmuidoahpahasdoarjagiin lea sáhtán skuvlet hui movttáskan sámegielmáhtolaš bargiid geabbilit surggiide, gos váilot bargit, ja erenomáš čehppodaga dárbbuide ovdamearkan Sámediggái dahje Sámemusea Siidii.

Rávesolbmuidoahpahasdoarjaga heaittiheamis leatge **stuorra gaskkalaš váikkuhusat** ee. sámegielat oahpahasii ja árrabajásgeassimii, sámegielaid oahpahas lágideapmái sihke sámegielat bálvalusaid ovddideapmái ja sihkkarastimii.

Rávesolbmuidoahpahasdoarjaga vehkiin njuolggá dahje gaskkalaččat ovdamearkan:

- Lea nannejuvvon sámiid ruovttuguovllu gielldaid, Lappi buresveadjinguovllu, eará virgeoapmahaččaid ja fitnodagaid barggolašvuodadilli, ekonomii ja eallinfápmu,
- Leat veahkehuvvon sámevuovllu gielddat ja eará virgeoapmahaččat lágas ásahuvvon sámegielat bálvalusaid (árrabajásgeassin, oahpahas, sode) lágideamis
- Leat sihkkaraston sámiid vuodđolágalaš vuoigatvuodát doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra
- Lea dahkon vejolažžan sierra surggiid bargiid geabbilis dievasmahttinskuvlen ja jođánis barggu oažžun ja maidái leat ožžojuvvon dohkálaš, sámegielat ámmátolbmot surggiide, gos váilot bargit.
- Leat dorjojuvvon áitatvuloš sámegielaid ealáskahttin ja giela massán sámiid máhtolašvuodát váldit sogaid giela ruovttoluotta.

Rávesolbmuidoahpahasdoarjaga gánnáhahttivuođa mihtideaddji iešguđetlágan čilgehusain dát midjiide hui dehálaš bohtosat eai vealtameahttumit boađe oidnosii daid mihtilmasvuođa geažil: ođđa dutkosiid eanet doaibman lea leamaš dievasmahttinskuvlen, ja dainna lea sáhttán vástidit njuolggá sámegeielat bargoveaga stuorámuš dárbbui. Seamma háve lea dorjojuvvon sámiid vuoigatvuotta doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra.

Gielddain dahje eará doaibmiin ii leat vejolašvuotta skuvlet vástideaddji meari stuđeanttaid dálá ruhtadeami olis, go rávesolbmuidoahpahasdoarjja nohká. Min fuollan leage, ahte sámegeielat bargoveaga oažžun váttásmuvvá boahhtevuođas ain ovdežis ja sámegeielaid ealáskahttin šaddá vára vuollái, jos oahpuide ii leat ekonomalaš doarjja, muhto dat vuođđuduvvet ovdamearkan eanet loana váldimii. Mii jáhkkitge nannosit, ahte ráđdehusa gánneha bidjat resurssaid maiddá boahhtevuođasge min sámegeielat ámmátdáidopotentiálii.

Dás lohppii vel

Buhtejeaddji doarjjavuogádaga ráhkadeapmi sámegeielat rávesolmmošoahppiid oažžuma sihkkarastima várás **vástida oaiveministar Petteri Orpo ráđdehusprográmma mihttomeriid, dasgo:**

- Ollašuhthojit ráđdehusa ruhtapolitiikkas deattuhuvvon áššit elege ekonomalaš stádisvuođa, barggolašvuođa, ekonomiijaovdáneami ja buresveadjinbálvalusaid sihkkarastimat.
- Dorjojuvvot sámiid vuoigatvuodát doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra.
- Nannejuvvo sámegeielaid sajádat.
- Sihkkarastojit sámegeielat gielddaid ja Lappi buresveadjinguovllu doaibmaneavttut.
- Čujuhuvvojit jotkkolaš oahppama skuvlenresurssat erenomážit olbmuide, geat buoridit skuvlendási, ja maiddá skuvlemiidda, mat veahkehit barggolašvuotta ovdamearkan surggiin, gos váilot bargit.

Mii sávvatge, ahte min erenomáš dilli vuhtiiváldojuvvo maiddá boahhtevuođas nu, ahte dahkkojit **movttiidahtti, buhtejeaddji vuogádagat**, vai mii oažžut boahhtevuođasge jođánit min dárbbášan sámegeielat bargiid sihke sámiid ruovttuguvlui ja sámegeielat bálvalusaide olles riikkas.

Ovddideaddji oktasašbargodearvvuođaiguin,

Sámediggi

Pirita Näkkäljärvi
ságajodiheaddji

pirita.nakkalajarvi@samediggi.fi

Sámi oahpahasguovddáš

Eeva-Liisa Rasmus-Moilanen
rektor

eeva-liisa.rasmus-moilanen@sogsakk.fi

Sámemusea Siida

Taina Pieski
museahoavda

taina.pieski@samimuseum.fi

Eanodaga gielda

Petri Härkönen
gielddahoavda

petri.harkonen@enontekio.fi

Anára gielda

Tommi Kasurinen
gielddahoavda

tommi.kasurinen@inari.fi

Soadegili gielda

Jari Rantapelkonen
gielddahoavda

jari.rantapelkonen@sodankyla.fi

Ohcejoga gielda

Päivi Kontio
gielddahoavda

paivi.kontio@utsjoki.fi